

K R O N I K A

MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA (Zagreb, 19—26. srpnja 1970)

Peta međunarodna smotra folklora okupila je u Zagrebu pedeset folklornih grupa iz naše zemlje i inozemstva s oko 1500 sudionika. Uz grupe iz Austrije, Belgije, Bugarske, Čehoslovačke, Francuske, Italije, Mađarske, Poljske, Rumunjske i Švedske nastupile su dvadeset i tri izvorne folklorne grupe iz Hrvatske, te po dvije iz uže Srbije, Vojvodine, Kosova, Slovenije i Crne Gore, tri s područja Bosne i Hercegovine i četiri iz Makedonije.

Program ove Smotre potpunije je od dosadašnjih prikazao vrijednosti naše kulturne baštine i narodnog stvaralaštva. Za taj su uspjeh najvećim dijelom zaslužni članovi Stručnog savjeta Smotre ali i svi drugi stručnjaci — pojedinci koji su, bilo svojim praktičnim radom na terenu, bilo savjetima pomogli Smotri folklora u Zagrebu da postane »jedan izvanredno važan i stabilan poticaj da se ono blago kulturne baštine koje još postoji svjesno čuva i dalje razvija«. (Branimir Bratanić, *Zašto održavamo Međunarodnu smotru folklora*. Rukopis str. 1). Od novih sadržaja spominjemo samo neke: večer instrumentalne narodne muzike (pripremio J. Bezić), stari koledarski božićni običaj Poljaka, izložba »Tekstilno rukotvorstvo slavonskih i baranjskih sela« i pokušaj prikaza narodnih sportskih igara.

Kako su u *Narodnoj umjetnosti* knj. 7 (str. 273-286) izneseni samo programi folklornih grupa (sudionika I, II, III i IV Smotre folklora), to ćemo se i u ovom svesku godišnjaka Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu, nastavljajući tradiciju, osvrnuti samo na programe domaćih izvornih folklornih grupa. Evo, dakle, redoslijeda nastupa i programa sudionika Pete međunarodne smotre folklora:

Na ljetnoj pozornici »ARTO« (Varšavska ul. 17) nastupale su u nedjelju 19. srpnja grupe ovim redom:

OKOLICA SOKOBANJE (uža Srbija) — *Pjesma*: Višnjica rod rodila, Stojan ide od oranje; *svirka*: Staro kokonješte (na gajdama); *ples*: Putničko oro, Ostraganka, Tandrče, Dunderka, Sitnica, Katanka; *običaj*: kićenje sarnika i prstenovanje mladenaca (dio svadbenog običaja); *muzička pratnja*: gajde.

NERESNICA (Kučevo) — *Ples*: Stnga, Pošuvoja, Šokc, Omaljanca, Neresničanka, Faj fečice de la pek (pjevano kolo); *muzička pratnja*: gajde, frula, violina, bas.

STARČEVO (Pančevo) — *Pjesma*: Sedi golub na jeli; *ples*: Banatsko kolo, Ficko, Mađarac; *muzička pratnja*: gajde.

OVČA (Beograd) — *Ples*: Ardeleana, Invirtita; *muzička pratnja*: violine, klarinet, harmonika.

- ZUBIN POTOK (Kosovo) — *Pjesma*: Tužbalica; *muzička pratnja*: nema.
- DRENICA (Kosovo) — *Pjesma*: Imer Ljuši (izvođači: Riza Bitiči i grupa pjevača i svirača), Rušija (izvođači: Demir Krasnići, Šukrija Krasnići i grupa pjevača); *svirka*: Čul-agin ples, ples iz Radiševa; *muzička pratnja*: čitelija, šarkija, kaval, gajde, def.
- DRAGATUŠ (Črnomelj) — *Pjesma*: Cveće mi polje pokrilo, Ustal sam se rano u jutro; *ples*: Carska kasa, Kolo, Lepa Anka, Pobelelo polje; *muzička pratnja*: tambure.
- LANCOVA VAS (Ptuj) — *Običaj*: Oboravanje (magijski običaj uz pjesme: Fantje so se skupaj zbrali, Ko psi zalajajo, Ko so fantje proti veselili, Slovo od ledik stanu); *muzička pratnja*: nema.
- ODŽAK (Kupres) — *Pjesma*: Izvir-voda izviral, Zabranjena zelena livada, Ne čudi se proscu pri planini (solo-izvođač: Janja Čičak, 74 godine); *muzička pratnja*: nema.
- JAJCE (Jajce) — *Pjesma*: Vila jaše konja Osmanova (uz okretanje tepsije), Tužila se Salihaginica (tužbalica), Đuvegijo, diko naša; *ples*: Povedi, zavedi kolo, djevojko (pjevano kolo), Biber, Đulsino kolo; *muzička pratnja*: šargija.
- BABIĆI (Šipovo) — *Pjesma*: Oj, svi Janjani dobre konje jašu (muška grupa pjevača), Šijem jelek, neću ga obući (ženska grupa pjevača); *ples*: Kolo u četvoro (nijemo), Kolo u dvoje (nijemo); *muzička pratnja*: nema.
- GORNJA LASTVA (Tivat) — *Ples*: Svatovsko kolo (pjevano kolo); *muzička pratnja*: nema.
- OSTROS (Bar) — *Ples*: Kranjansko kolo (uz svirku दौरa i frule), Haje suto, suto, moj moloke (pjevano kolo); *muzička pratnja*: daire, frula.
- INJEVO (Radoviš) — *Pjesma*: Neda beli belo platno (uskrna pjesma); *ples*: Injevsko oro, Sitno mome (ženska grupa), Komitsko oro (muška grupa), Povratničko oro; *muzička pratnja*: gajde.
- VELMEJ (Ohrid) — *Običaj*: Vasilica (dio novogodišnjih običaja), Popretki (dio svadbenog običaja), pletenje postelje za mladoženju; *ples*: četvorka (muška grupa); *muzička pratnja*: gajde, kaval.
- SOPOTNICA (Demir-Hisar) — *Pjesma*: Iščisti se, Crna reko (pjesma uz svirku tapana i klarineta); *ples*: Beranče, Nevestinsko oro; *muzička pratnja*: klarnet, tapan.
- PETROVEC (Skopje) — *Pjesma*: Dodolska pjesma (ženski trio); *ples*: Potrčano, Žensko krsteno (ženska grupa), Čučuk, Postupano, Crnogorsko oro; *muzička pratnja*: tapan, gajda, zurla.
- U ponedjeljak, 20. 7. vidjeli smo na istoj pozornici jedanaest hrvatskih izvornih folklornih grupa kako slijedi:
- HALUBJE (Rijeka) — *Običaj*: dio pokladnog običaja; *muzička pratnja*: zvona, harmonika, bubanj.
- VODNJAN (Pula) — *Pjesma*: Divojka je ruže brala (uz malu i veliku sopilu), Dajte mi vi, tetice (uz sopile); *ples*: Balun; *muzička pratnja*: velika i mala sopila.
- KANIŽA (Perušić, Lika) — *Pjesma*: Vuk magare na plot nagonio (rozgalica), Perjato, rasperjato (rozgalica), Vuk ne vije što je mesa gladan (rozgalica), Pavenka; *ples*: Ličko kolo; *muzička pratnja*: nema.

BABINO POLJE (Mljet) — *Pjesma*: Lijepa ti je ođ jabuke voćka; *ples*: Škam-pa Boško, Poskočica; *muzička pratnja*: lijerica.

APATOVAC (Križevci) — *Ples*: Djevojačko kolo (uz svirku na dudama), Tropaća, Ajd' idemo na široku cestu; *muzička pratnja*: dude.

PODRAVSKE SESVETE (Đurđevac) — *Pjesma*: Crleno cvetje i modro; *ples*: Idu ti, sestros, svatovi (pjevano kolo), Kranc-polka, Pač-polka; *muzička pratnja*: tambure.

SUNJSKA GREDA (Sisak) — *Ples*: Smiljen-gora ogradena (pjevano kolo), Oj djevojko, dušo moja (pjevano kolo), Staro sito, Repa, Drmeš; *muzička pratnja*: tambure.

SLAVONSKI KOBAS (Slavonski Brod) — *Ples*: U 'noj čarnoj gori (pjevano kolo), Oj djevojko, dušo moja (pjevano kolo), Tapa, Povračanac, Tanac; *muzička pratnja*: tambure.

GAJIĆ (Beli Manastir) — *Svirka*: Oj curica, Marice (solo-svirka na »diplicama«); *ples*: Kolo na dvi strane (uz gajde), Tanac (uz gajde); *muzička pratnja*: gajde.

NOSKOVC (Podravska Slatina) — *Pjesma*: Djevojka je molila svinjara; *Ples*: Ovila se zlatna žica oko rastića (pjevano kolo), Kolo; *muzička pratnja*: tambure.

ZAGRAĐE (Slavonska Požega) — *Ples*: U toj čarnoj gori (pjevano kolo), Mista, Dorata, Drmeš; *muzička pratnja*: samica, tambure.

U utorak, 21. srpnja ponovo su nam svoje programe prikazale hrvatske izvorne folklorne grupe:

ILAČA (Vinkovci) — *Pjesma*: Sjedi ptica na grančici; *svirka*: Lego čoban na zelenu travu (na dvojnicama); *ples*: Kolo, Hajd na levo, Todorica; *muzička pratnja*: tambure.

VISOKO (Novi Marof) — *Pjesma*: Mila je dragog v tabor otpravljalala, Tri su tice . . . ; *ples*: Išla žena u gosti, Mazurka, Drmeš; *muzička pratnja*: bisernica, brač, dvije bugarije, bas, violina, cimbale.

HARKANOVC (Našice) — *Svirka*: Čobanska svirka (na »dvojnačama«); *ples*: Kotlarac, Kabanica, Sakaj de; *muzička pratnja*: tambure, dvojnice.

STARI BROD (Sisak) — *Pjesma*: Starobrode, oko tebe voda; *ples*: Drmeš, Šeničica, Staro sito; *muzička pratnja*: tambure.

GÜNDINCI (Slavonski Brod) — *Pjesma*: Kiti bunar, Jelo, Tera Janja, lado, u goricu ovce; *ples*: Ajd' za milim, ajd' za dragim, Nebesko, Drtavac, Pargaruša; *muzička pratnja*: tambure.

PRIMOŠTEN (Šibenik) — *Ples*: Kolo; *Običaj*: dio svatovskih običaja; *muzička pratnja*: bubanj, mišnice.

HABJANOVC (Valpovo) — *Pjesma*: Tri djevojke živo žele; *ples*: Doli-kolo, Igrišće-plandovišće, Kabanica; *muzička pratnja*: tambure.

ORUBICA (Nova Gradiška) — *Ples*: Žarko nam je uranilo sunce (pjevano kolo), Svatovi idu, dušo (pjevano kolo), Kolo na štuk (pjevano kolo uz pjesmu Palo inje na zeleno smilje), Ajde, Kato, ajde, zlato, S one strane Save vode (pjevana kola); *muzička pratnja*: nema.

PČELIĆ (Virovitica) — *Pjesma*: Selska pjesma (natpjevavanje momaka i djevojaka); *ples*: Staračko kolo (uz samicu), Presjekača (uz pjesmu: Presjekaču treba znati . . .), Kolo; *muzička pratnja*: samica, tambure.

KUPINEČKI KRALJEVEC (Zagreb) — *Pjesma*: Kopriva je malena (grupa žena); *ples*: Repa, Staro sito, Drmeš; *muzička pratnja*: tambure.

PODBORSKI BATINJANI (Darugar) — *Svirka*: svirka na dvojnicama; *običaj*: Đurđevan (proljetni običaj); *ples*: Oj djevojko, dušo moja (pjevano kolo), Kolo; *muzička pratnja*: tambure.

DONJA BEBRINA (Slavonski Brod) — *Ples*: Dvi se druge zavađale (pjevano kolo), Kolo, Hajd' na levo, Kolenike; *muzička pratnja*: tambure.

Mirjana Jakelić

XVII KONGRES SAVEZA UDRUŽENJA FOLKLORISTA JUGOSLAVIJE (Poreč, 9—13. rujna 1970)

Kongresi Saveza udruženja folklorista Jugoslavije (SUFJ) redovno se od 1955. održavaju svake godine u drugoj republici naše savezne države. Ustaljenom praksom obavljaju četiri djelatnosti: 1) raspravljaju o folkloru regije u kojoj se kongres održava i prikazuju ga sudionicima kongresa, 2) okupljaju i povezuju istraživače srodnih, ali i veoma raznolikih folklornih područja u Jugoslaviji, okupljaju i povezuju stručnjake često veoma različitih mogućnosti i dometa, 3) potiču znanstvenu i stručnu djelatnost svih članova republičkih folklorističkih društava, 4) okupljaju, također, strane stručnjake koji se bave folklorom narodâ Jugoslavije — kao i sve one inozemne folkloriste i etnologe koji se rezultatima svoga rada mogu pridružiti raspravljanju o različitim širim folklorističkim problemima što ih organizatori kongresa najavljuju kao kongresne teme.

Organizator porečkog kongresa, Društvo folklorista Hrvatske, oblikovalo je program rada kongresa uvažavajući sve navedene četiri djelatnosti. Stoga je i »Narodno stvaralaštvo Istre« bilo prva tema plenarnih zasjedanja u Poreču — s referatima o materijalnoj kulturi Istre, narodnom životu i običajima, usmenoj književnosti i folklornoj glazbi i plesovima. O glazbenom folkloru šireg područja Istre, Hrvatskog primorja i sjevernojadranskih otoka raspravljali su muzikolozi i u posebnoj sekciji. O prvoj temi održano je 25 predavanja, što referata što saopćenja.

Sudionici kongresa upoznali su istarski folklor prisustvovanjem Trećoj pokrajinskoj smotri narodne glazbe, plesa i nošnji 13. IX u Motovunu. Istog dana na ekskurziji razgledali su Etnografski muzej Istre u Pazinu, poznate kasnogotičke zidne slike iz XV st. u crkvi sv. Marije na Škrilimah kraj Berma i upoznali prirodne ljepote Istre. Neposredan uvid u tradicionalno staroslavensko (glagoljaško) pjevanje na otoku Krku pružili su kongresistima narodni pjevači iz Vrbnika. U porečkoj Eufrazijevoj bazilici, obučeni u odjeću svoje bratovštine, oni su pjevali misu za mrtve i »Božji plač« (starinsku pjesmu koja se pjeva na Veliki petak pred »božjim grobom«), kao i »Poljubicu« (pjesmu na gozbi u spomen pokojnika, priređenoj za članove bratovštine sv. Ivana, tzv. »kapare«, koji su nosili pokojnika na ukop). Običaj je, također, da se »Poljubicu« osim na spomenutoj gozbi pjeva i u crkvi na Veliki petak poslije »Božjeg plača«.

Druga i treća tema — »Perspektive narodnog stvaralaštva u suvremenim društvenim previranjima« sa sekcijom »Suvremene pojave u usmenom narod-